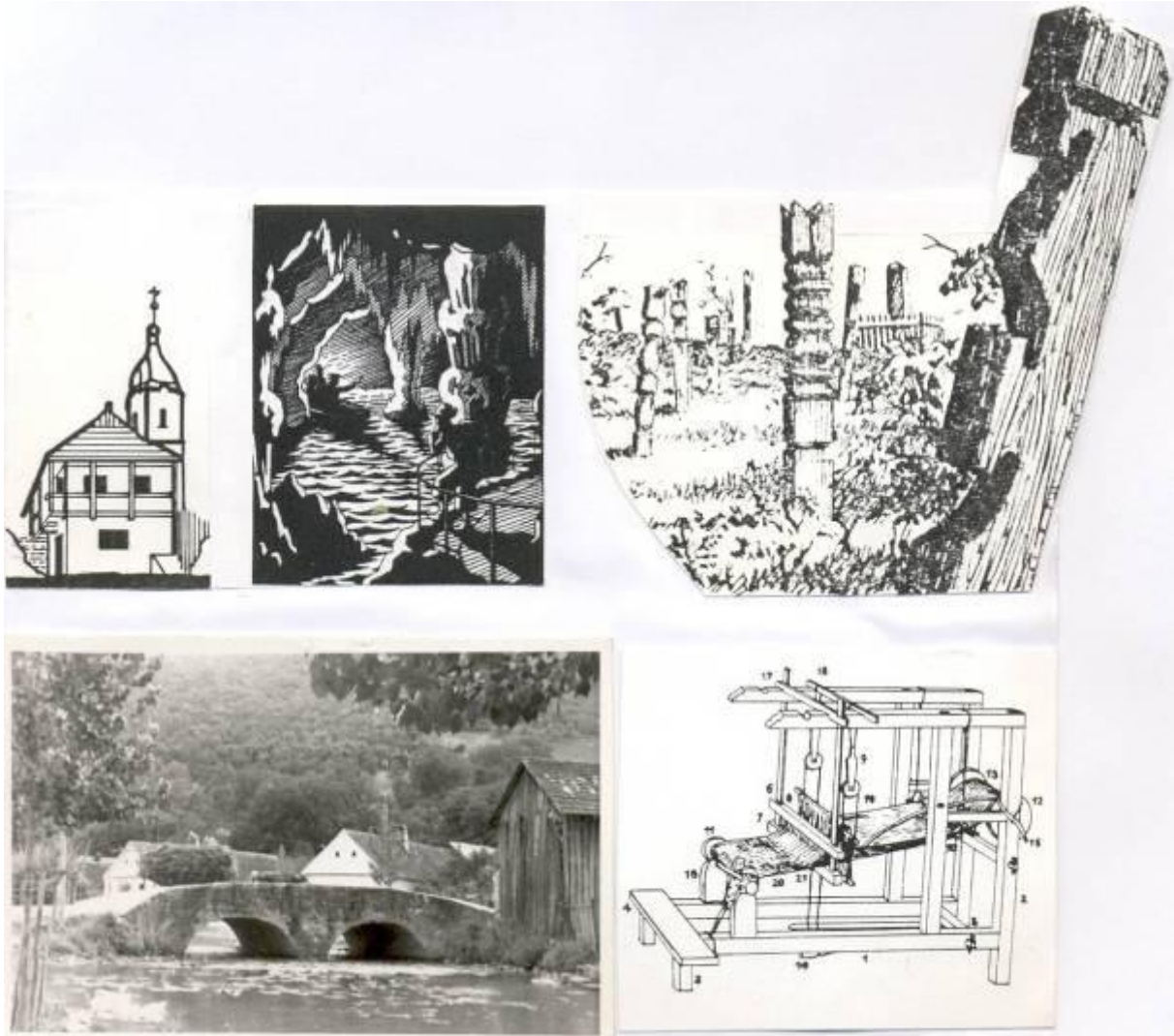

JÓSVAFŐI
HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK

28. füzet, 2008

**JÓSVAFŐI
HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK**

15. évfolyam 28. füzet
2008.

Felelős szerkesztő:
Szablyár Péter

Felelős kiadó:
Szablyár Péter
ügyvezető

HU ISSN 1785-9956

Kiadja a **SZINLŐ Barlangi-vendégforgalmi Kft.**,
(Jósvafő, 3758 Dózsa György utca 3.)
a jósvafői tájház alapítója.

✉ szinlo@t-online.hu

📁 <http://www.museum.hu/josvafo/tajhaz>

A füzet megjelenését támogatta: Nadanicsek Imréné (Geregy Piro-
ka és ✚ Gádoros Miklós

Nyomdai munkák: **K-B Aktív Kft.** Gyorsnyomda és másolószolgálat,
Miskolc. Felelős vezető: Kása Béla

Jósvafő jövője – Jósvafő múltja

Tisztelt Olvasóim, Kedves Barátaim!

Ez az év, döntő jelentőségű a jósvafői tájház életében. Még az év elején elhatároztam, hogy beadom a tájház pályázatát a Pulszky Társaság „Év múzeuma” pályázatára. A pályázati anyag részét képezték a Jósvafői Helytörténeti Füzetek eddig megjelent számai is, egy kis füzetben próbáltam összefoglalni az elmúlt 15 év történéseit. Izgatottan vártam a bíráló bizottság látogatását, amelyre 2008. március 28-án került sor. Dr. Fodor Zsuzsanna (a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatóságának igazgatója) és Dr. Pintér János (a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgató-helyettese) utazott le, alaposan végignézte a gyűjteményt, a leltárkönyveket és több kérdést tettek fel a ház működtetésével, finanszírozásával kapcsolatban. Azután eltelt néhány hónap, és a Múzeumok Majálisának megnyitóján átvehettem az „Év múzeuma 2007” kitüntető címet tartalmazó oklevelet és táblát. Köszönöm mindazoknak, akik segítettek vágyaim megvalósulásában, a tárgyak adományozásától az épületek helyreállításán keresztül a szakleltár elkészítéséig! Köszönöm a falu lakóinak bizalmát és támogatását! Köszönöm, hogy befogadtak!

Jósvafő, 2008. július

Szablyár Péter

Ez a kiadvány bolti terjesztésre nem kerül. Másolása nem tilos, inkább megtisztelő.

Búcsú Gereguly Feri Bácsitól

Nem lehettem itt Feri Bácsi temetésén, az ország másik végébe szólított egy általam korábban szervezett tájházás konferencia. Nagyon bántott, azután megbékéltem, hiszen mi még a múlt év októberében elbúcsúztunk egymástól. Különös szöttes volt ez a mi kapcsolatunk, atyai-nagyatyai szálak keveredtek a gyermekkorom mesehőseihez fűződő viszonyomhoz. Amikor gyermek-koromban megismertem Feri Bácsit, sokkal fiatalabb volt, mint én most; nekem akkor is Feri Bácsi volt, nem kellett megszólítást váltanom soha. Ő engem jósvafői visszatérésem óta következetesen „Mérnök úrnak” szólított, magázott és ebben volt valami kedves, „hagyományápoló”, az igazi falusi iparos ember, a mindent tudó ezermester tisztes távolságtartó, mégis szeretetteljes közelsége!

Nem illik kondoleáló levelekből idézni, most mégis ezt teszem, hiszen akkori érzéseimet – amit a gyászoló családnak írt levelemben leírtam – nem tudom felülírni:

„Ami vigasztaló, hogy Feri Bácsi is már az égi barkács-műhelyében javítgatja az ott is el-elromló, vagy reparálásra szoruló tárgyakat, azzal a racionalitással és bölcsességgel, ahogy azt idelelni is tette. Persze Erzi Néni biztosan nagyon hiányzik neki, de le-lepillantva azért őt is figyelemmel kísérheti, hasonlóan Titeket, az Unokákat és a Dédunokát is. Mert egy ilyen Jósvafő szépségű hely biztosan van odafenn is, lennie kell, és Ő előbb-utóbb azt is úgy fogja ismerni, bejárni, szeretni, mint ezt a földi – sajnos egyre jobban kihaló és pusztuló – mását.

A fentebb leírtak ellenére én a túlvilágban nem hiszek, de a szellem továbbélésében igen, hiszen Feri Bácsi lénye, kisugárzása Bennetek is tovább él, példája fennmarad, két keze munkája ma is kézzel fogható bizonyítékai még sokáig őrizni fogják emlékét, a tájház pince-házának ablak-zsalujától a Ti Tisza tavi tanjátokon át a fővárosi Szemlő-hegy barlangkutató emlékkertjének haranglábáig, amelyet évente több száz, több ezer turista csodál meg....”

Feri Bácsi! Vigyázzon ránk, onnan fentről is!

Szablyár Péter

Amatőr színjátszás a két világháború között Jósvafőn

- Nadanicsekné Gereguly Piroska -

A falusi színjátszás a múlt század tízes-húszas éveitől kezdve országszerte elterjedt jelenség volt egészen a hetvenes évekig. Irányítása legtöbbször az iskolához, a helybeli tanítóhoz kötődött. Esetenként – helyettesként – a helyi lelkész is átvette ezt a feladatot. Általában karácsonyra, farsangra, húsvétra, március tizenötödikére esett az előadás ideje. A fiatalok szívesen mentek a próbákra, nem kellett túlságosan hívni őket. A próbák, színpadi előkészületek kis közösséggé kovácsolták össze a 14-30 év közötti fiatalokat. Az előadások szövege irodalmi vagy fél-népi alkotás volt. Főleg vígjátékokat adtak elő, a végén mindenki elnyerte a jutalmát vagy büntetését. Gyakran dalbetétek színesítették az előadást.

Édesanyám, Gereguly Ferencné (Tóth Erzsébet, 88 éves) az 1920-as évek végétől emlékezik vissza a jósvafői amatőr előadásokra. Ekkor még a tőle idősebbek (20-25 évesek) voltak a szereplők, ő, mint gyermek nézte az előadásokat. Ebben az időben játszották Tóth Ede: A falu rossza című népszínművét. Előadták „A piros bugyelláris” és „A Noszty fiú esete Tóth Marival” című színdarabokat is. Később (14 éves kora után) Édesanyám is játszott „A tolonc”, „A Sári bíró”, a „Biri megmarad”, a „Péter sarkára áll”, a „Ludas Matyi” című előadásokban. Rövidebb (egy felvonásos), de három részes, hosszabb előadás is szerepelt a repertoárban.

A próbák három-négy hétig tartottak. Először hetente háromszor jártak olvasópróbára. Az utolsó két hétben minden este gyakorolták, csiszolták az előadás jeleneteit. Rendező, sűgő, színpadmester, minden a tanító volt. Édesanyámnál Barcsák János. A próbák téli estéken az iskolában 6 órától tízig tartottak. A fiatalok örültek, hogy együtt lehetek, így gyorsan eltelt a három-négy óra. Az előadásra a ruhákat maguk készítették, illetve saját ruháikban játszottak. A kellékeket otthonról hozták össze. A színpad kialakításához adva voltak az eszközök; kecskelábakra rakták a deszkákat, ez volt a színpad. A függöny két nagy ponyvából állt, amelyre karikákat varrtak. Ezt erős kötélre vagy madzagra felfűzték, két oldalt rögzítették.

Az előadás után a szereplők hazamentek, átöltöztek, majd visszajöttek a sokszor reggelig tartó bálba. A lányok a muzsikásokból egyet-egyét ilyenkor meghívtak vacsorázni.

A televízió megjelenésével, a fiatalok elköltözésével ezek az amatőr színjátszó csoportok megszűntek. Az iskolások körében – Körtvély Kálmán tanító vezetésével – a színjátszás Jósvafőn még a hetvenes évek elejéig tartott. Nagy örömmel szolgál, és minden elismerést megérdemel a több mint 10 éve újjáéledt amatőr színjátszó kör, amely a Falunapokon szerez a közönségnek felejthetetlen szép perceket. De ez már egy más történet.

Felhasznált szakirodalom: Ambrus Vilmos: A falusi amatőr színjátszás megközelítési lehetőségei.

**Színjátszó előadás a múlt század harmincas éveiben Jósvafőn
....és főpróba 2006-ban a Csűr-színpadon**

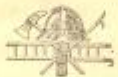

Nyomtatott színlap a jósvafői színjátszókör 1940. március 26-i előadásáról

Miután az előző cikket beszerkesztettem a lapba, a Bak portáról (Rákóczi út 9.) kapott hagyatéki anyagban rábukkantam arra az edelényi Blaszyk-nyomdában készült meghívóra, amely az 1940. március 26-i – színelőadással egybekötött TÁNCMULATSÁGRA invitálta a nagyérdeműt. A színjátszókör vitéz Pölöskey János: „A puszta tündére” c. 3 felvonásos népszínművet adta elő Merényi Dániel segédlelkész betanításában. Íme:

MEGHIVÓ.

A JÓSVAFŐI KÖTELES TÜZOLTÓSÁG
1940. évi március hó 26-án
:: este 7 órai kezdettel ::
SZINELŐADÁSSAL egybekötött
TÁNCMULATSÁGOT
rendez,
melyre a t. Cimet és becses
családját tisztelettel meghívja
a **RENDEZŐSÉG.**

Belépő-díj: I. hely 1:20 P, II. hely 1 P.

Kitünő cigányzene!
Tánc reggelig!

Jöjjön el! Jól fog mulatni!
Várjuk!

Kész-nyomda, Pécel

Színre kerül:
vitéz PÖLÖSKEY JÁNOS:
„A PUSZTA TÜNDÉRE”
c. népszínmű 3 felvonásban.
Rendező: Pálcsó L., k. t. o.

S Z E M É L Y E K.

Deák, puszta bíró — ifj. Bak László
Deákné — — — Palesó Piroška
Pista, a fiuk — — Papp István
Kardos Margit — Tóth Piroška
Dudás, levélhordó — Palesó László
Ilonka — — — Sütő Esztike
Mariea, jósnő — — Bak Ilonka
Rumburgné — — Dóvola Margitka
Elek, főpincér — Parajdi István
Czetneky, gróf — Bak Albert
Matolesy, ügyvéd — Tóth Béla
Ujságáros — — Ritó József
Weber, bankár — Garan János
Rózsá, a menyasszonya Bak I
Báró — — — Garan Lajos
I. vendég — — Arđai László
II. vendég — — Tóth László

A színdarabot betanította:
Merényi Dániel, s. lelkész

Néhány nevezetes vendég Jósvafőn 1953 és 1963 között

- Dr Jakucs Lászlóné -

Az alatt a tíz év alatt, amíg Jósvafőn éltünk, sok kedves, máskor inkább nevezetes vendég fordult meg a barlangokban, és sokan közülük a mi otthonunkban is. Voltak olyanok, akik elsősorban valamilyen kutatási feladat megoldása miatt jöttek, mások egyszerűen csak besiettek a barlangba és rövid pihenő után mentek tovább. Jártak nálunk egyetemi tanárok jókedvű hallgatókkal, de voltak olyan vendégeink, akik a város zaja és munka után pihenni jöttek a Tengersizem szállóba, de néhány nap múlva megunták a nagy csendet, hiányolni kezdték a társaságot, és örömmel jöttek át hozzánk egy kis beszélgetésre. A feljegyzések, fényképek alapján próbálok – a teljesség igénye nélkül – visszaemlékezni egyik-másik különleges látogatóra.

Az első nevezetes társaság még 1954-ben a filmesek csoportja volt. Kollányi Ágoston rendezésében akkor készült az első film a Baradla és a Béke-barlangról. A filmesek sokan voltak. Laktak a Tengersizemben, a faluban, de jutott közülük nem egynek hely az akkori igazgatói házban, a mai Nemzeti Park Igazgatósági épületének fele akkora épületében. Itt volt Kollányi főhadiszállása, a laboratórium, itt raktározták a drága kellékeket, de munka után ide gyűlt össze megbeszélésre a dolgozó társaság. A barlangok viszont gyönyörűek voltak abban a nagyszerű megvilágításban. Az elkészült film sikere nagy volt. 1958-ban Bariban megtartott nemzetközi barlangkutatói kongresszuson mind kivitelezése, mind tartalma alapján a legjobb barlangos film elismerését kapta meg.

Komoly kutatási céllal jártak nálunk a debreceni orvosok. A Béke-barlang feltárása idején megfigyelték, hogy a náthás, néha lázas, köhögős munkatársak néhány órai barlangi munka után tünetmentesen jöttek a felszínre. Kezdték keresni ennek az okát.

Debreceni orvosok csoportja a Tengersizem Szálló bejáratánál

Először csak érdeklődésből, hamarosan kutatási céllal jöttek Debrecenből orvosok. Ilyen volt Kesztyűs Lóránd, későbbi professzor, aki az allergiával és gyógyításával foglalkozott, Vályi- Nagy Tibor, a Gyógyszerkutató Intézet vezetője, munkatársa Úri József, és mások. Akkor bizony nehéz körülmények között, vaslétrán lemászva jutottak csak be a barlangba, de gyűjtötték a megfigyeléseket, a gomba-spórákat, telepeket, és munkájuk eredményeként új gyógyszert hoztak ki, és komoly szerepük volt a barlang gyógyhatásának vizsgálatában.

Külföldi vendégeit, de földrajz szakos hallgatóit is szívesen hozta Jósvafőre Kádár László debreceni professzor. Őket mindig a férjem kalauzolta a barlangokban. Volt köztük egy csendes, barátságos, nagyon érdeklődő fiatal. Fodor István, aki az első látogatás után rendszeresen visszajárt, mikro klimatológiai mérések végzett. Nagy lelkesen vett részt 1960-ban az embert próbáló „Faggyúfáklyás expedícióban. Tudományos munkássága egész életében a barlangokhoz kötötte, s még ma, a Pécsi egyetem tekintélyes tanáraként is szívesen emlékezik arra a küzdelmes kezdeti időszakra.

Visszajáró kedves vendégünk volt Dudich Endre professzor. Munkatársaival, tanítványaival, máskor lengyel, német vendégeivel jött rendszeresen. Elsősorban Aggteleken, a Baradla biológiai állomásán dolgoztak, de nem maradhatott el a Béke barlang meglátogatása sem. A kiváló tudós ekkor már bőven a hatvanas éveiben járt, de nem hagyta volna ki a békebarlangi vizes túrát, és az ezzel járó avatási szertartást.

Dudich professzor tanítványaival (középen), jobb szélen Dr Jakucs László

Rendszeres látogatók voltak a pesti egyetem földrajzosai, Láng Sándor egyetemi tanár és Leél-Őssy Sándor vezetésével.

Nagy izgalom előzte meg 1955-ben a Kínai Nagykövet és kísérideinek a látogatását. Érdekes és izgalmas volt a barlang dolgozóinak, amikor a Borsod megyei TIT vezetősége arab vendégekkel érkezett. Egy ilyen csoport téli látogatásakor akkora hó esett, hogy autók sorban elakadtak, és az egész díszes társaság tolt a kocsikat, hogy tovább tudjanak haladni.

A kínai delegáció az aggteleki bejáratnál

Egyik legnevesebb vendégünk az akkori időkben Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke és kíséride volt. A barlanglátogatás igen jó hangulatban sikerült. Szokás volt akkoriban az „avatás”. Ez a szertartás, enyhe (vagy keményebb) fenékre verésből, majd jófajta barlangi rumból egy korty lenyeléséből állt. A kíséridek hozzájárultak a neves ember avatásához, ami kellő tisztelettel, de meg is történt, s a frissen avatott Elnök talán semmire nem volt olyan büszke akkor, mint erre az eseményre, és az azt megörökítő okiratra.

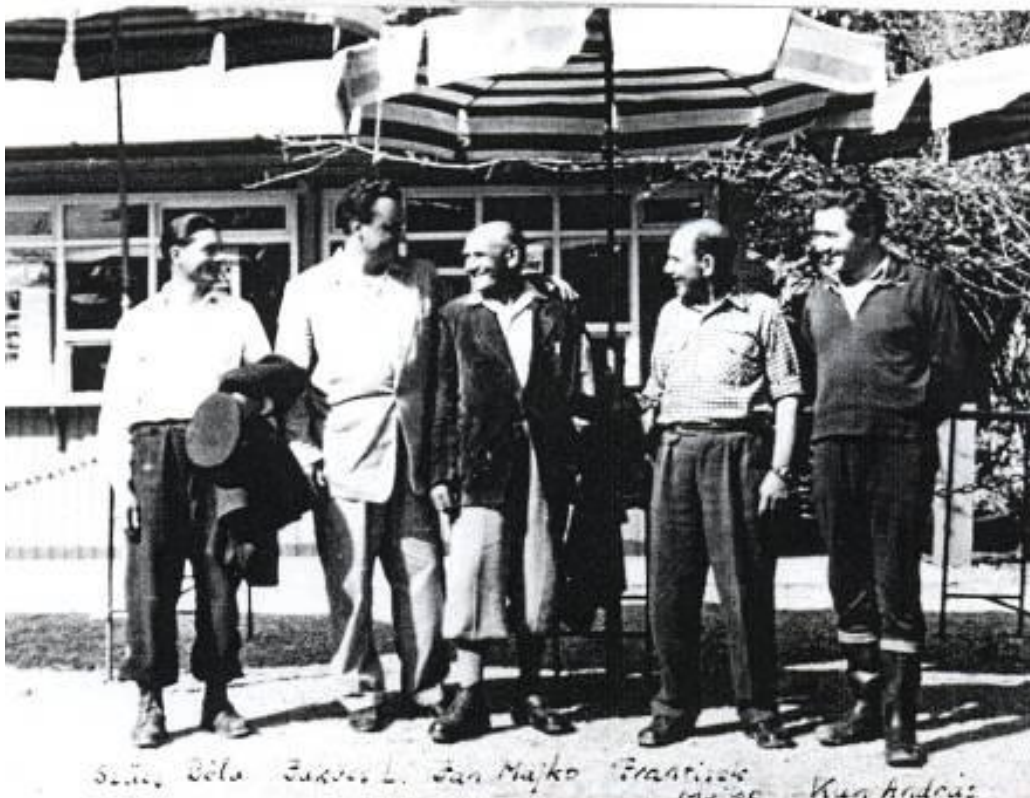
Még 1955 nyarán járt a barlangban Hegyi Gyula, az akkori Országos Testnevelési és Sport Bizottság vezetője. Hatalmas Csajka kocsival érkezett, mindent látni akart. Napokon keresztül kíséridette férjem minden felé, nemcsak a barlangokba, de a felszínen és a környékre is. Szegény megszenvette ezeket az utakat, mert nagyon nem szerette a hatalmas, himbálózó autóban való utazást. De menni kellett. Haszna viszont lett ebből a néhány napból. Abban az időben semmiképpen nem tudott kijutni sem a szomszédos Domicába, sem a

távolabbi barlangokba. Ezt elpanaszolta Hegyi Gyulának, aki együtt érzően meghallgatta. Tél elején viszont kapott egy hivatalos levelet az OTSB-től, amiben közölték, hogy mint sportoló kaphat útlevelet, napidíjat, és meglátogathatja a vágyott barlangokat.

Kedves vendégünk volt egy velünk egykorú fiatal házaspár, Blum Tamás és felesége. Ők néhány napra jöttek a szállóba pihenni, de hamar barátságot kötöttek a férjemmel. Örömmel jöttek át hozzánk. S amikor meglátták a zongoránkat, vendégünk, aki akkor már az operaház elismert karnagya volt, leült mellé, és boldogan zongorázott hosszú időn át. Szép délutánt szereztek nekünk.

Nagyot beszélgettünk, és régi debreceni időket idéztünk Bartha Tibor református püspökkel. Máskor Móricz Virág járt nálunk családjával. A Békebarlang látogatói között voltak színészek, rádióbemondók, akik hangjuk frissességét, csengését igyekeztek visszaszerezni néhány napos kúrával.

Vértés László, a neves régész nemcsak a barlang leleteit vizsgálta, de sokszor éjszakába húzódó vitákkal vitték előbbre a tudomány állását. Sok napot töltött körünkben Roman Savnik, a Posztójnai Barlangkutató Intézet akkori igazgatója. Amikor már könnyebb volt kapcsolatot találni a szlovákiai kutatókkal, Jan Majko, a Domicá-ág felfedezője, és Frantisek Majko, az akkori igazgató néha, határőrök kíséretében átjöhetett hozzánk.

Szűcs Béla, Jakucs László, Jan Majko, Frantisek Majkó és Kun András

Kubai meghívás lett a folytatása a kiváló földrajztudós és karsztkutató, Antonio Nunez Jimenez látogatásának. Napokig lakott nálunk az akkor már idős geológus, Pávay Vajna Ferenc. Botjával és szájában az elmaradhatatlan szivarral bejárta a környéket, véleményt mondott, tanácsokat osztogatott.

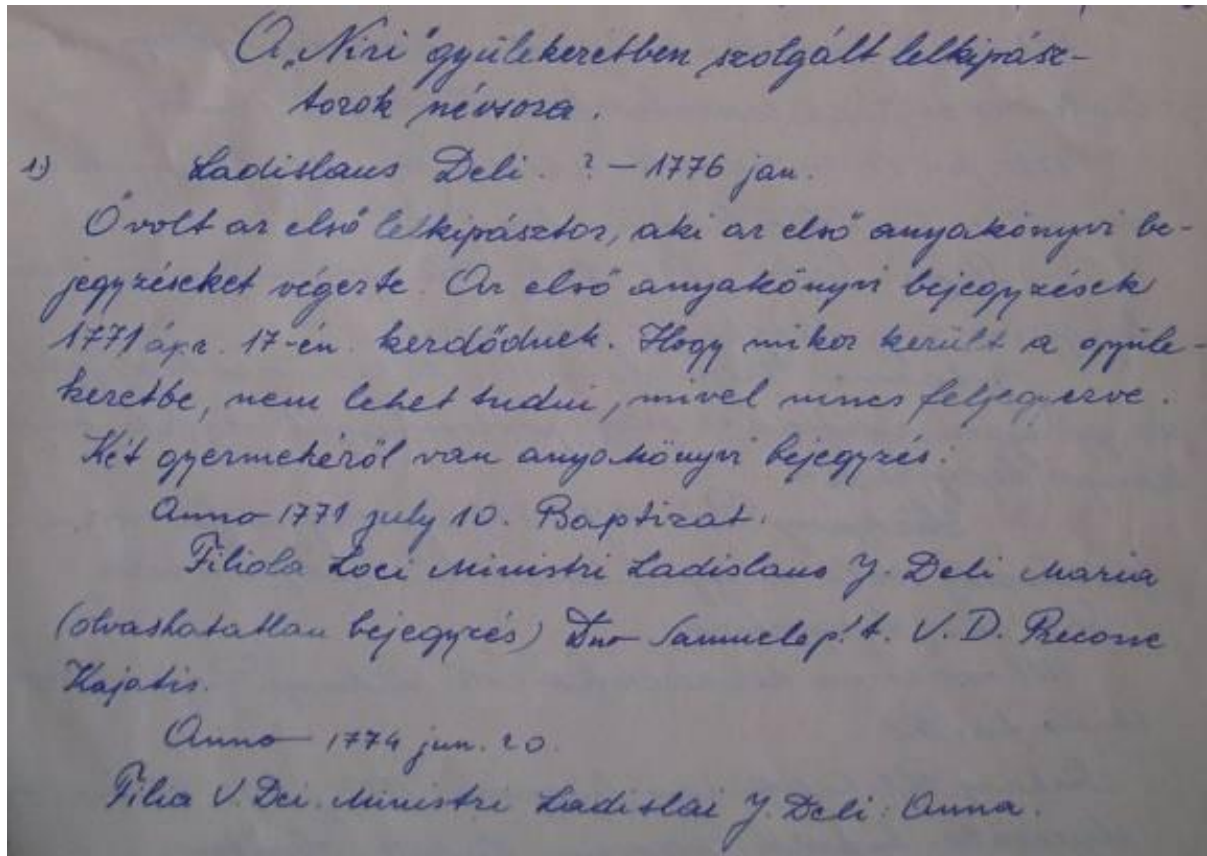
Pávay Vajna Ferenc 1959 szeptemberében az Alsó-barlang bejáratánál

Legutolsó neves, és életünk további szakaszát meghatározó látogatónk a Szegedi József Attila Tudományegyetem dékánja, Koch Sándor volt. Az egyetem geológus-földrajzos szakembert keresett, aki létrehozza az új tanszéket, és megfelelő oktatója lesz annak. Férjemet nézték ki erre a feladatra. Koch Sándor eljött megnézni, beszélgetni vele, meglátogatta a családot, és úgy tűnt, kedvező benyomást szerzett rólunk. Néhány héttel később jött a hivatalos megkeresés az egyetem részéről, szívesen látnák őt Szegeden.

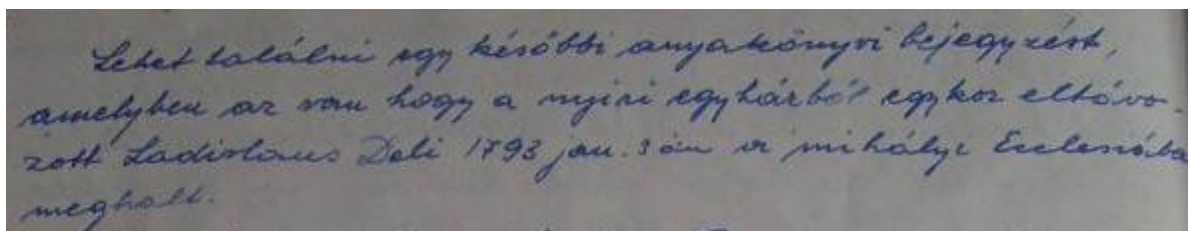
És az utolsó neves látogató után alig fél évvel, könnyes szemmel, nagy teherautó holmival, gyerekeinkkel az addigi legelőkelőbb járművünkkel, az oldal-kocsis motorral elindultunk új életünk felé.

További „nyomozás” a 18. századi költőnk, a jósvafői Dely László életútja után

Jelentős új adatra Sebestyén Erzsébet – Miskolcon élő, Sárospatakon tanuló, nyíri születésű helytörténet-kutató bukkant; Dely László gyermekeinek adataira, ill. elhalálozására vonatkozó adatokra a Sárospataki Tudományos Gyűjtemény Adattárában az At. 443 jelzet számon, az egykori nyíri tanító – Bottka György kéziratos feljegyzésében:

Dely László a nyíri gyülekezetben...

Ez utóbbi dokumentum alapján 1793. január 3-án a mihályi eklézsiában hunyt el. A nyomozást folytatjuk!

Tűzvész Aggteleken 1858. április 20

- Bódis Istvánné – Janka Irma –

*„Csapástól most a föld kietlen!
Az élet érverése áll.
Vétség az ifjú kikeletben
A teremtő nyár ölén: halál”*

(Tompai Mihály: 1863)

Aggtelek Gömör megyéhez tartozott e tragikus időben... Apró település, lakosainak száma 450-500 fő volt. Református temploma, iskolája már akkor megvolt. Az oklevelek tanulsága szerint először egy határjárás során említik nevét az 1295. évben.

1858. április 20-án kora tavaszi reggelre ébredtek az emberek. Erős szélvihar sodort végig a falun. Korai vendégnek vélték, ahogy a szólás is tartja: „reggeli vendég nem hál meg!” A falu lakói igyekeztek az állatokat megetetni, megitatni, majd visszahúzódtak házaikba. A tél soká tartott, nehezen tavaszodott. A reggeli széljárás nagy, elemi erővel tombolt, szinte felkapta, sodorta, ami elé került. A falu végén, a Tóvégben a pásztorházak állottak, szerényen, faragásos falazattal, szalmatetővel. Ezekben laktak a pásztorok családjaikkal: csordás, gulyás, kondás; a juhászok a faluban laktak. Ezen az áprilisi reggelen a pásztorok is boszszankodtak, mert a disznókat már hajtani kellett volna. A szarvasmarhák még ólon voltak, mert a hidegben még nem volt legelő. Azért a kondás mégis elindult hajtani, a csordás meg etetni készült a már türelmetlen villásszarvú – magyar szürke – bikákat.

Régi szokása szerint, kis házacskájából kicsoszogott az öreg csordás is. Otthagyta meleg dikóját, és szidta a szelet, mely szinte átfújta öreg csontjait... Szokása szerint elővette Miska-pipáját, kereste kostök-sallangos dohányos zacskóját, és elővette tűzcsiholó eszközeit: a taplót, kovát és az acélt. De hiába csiholt az öreg, a tapló nem fogott tüzet. Mérges lett, mert még a nagybundájú kutyája is odaült a lábára bolhászkodni. A rossz taplót elhajította, másikat kezdett keresni. De már nem volt idő csiholni, mert az elhajított taplót felkapta a szél, és a kutya nagybundájába sodorta, ahol szelet kapva meggyulladt. A kutya üvöltve szaladt az udvaron lévő szénakazalba, mely azonnal lángra kapott. Szaladt a csordás is, és verte a tüzet rossz ujjasával; de mintha a szél erre várt volna, tüzes kakasa már messze vitte a tüzet, pernyét, és lángba borult a falu.

Szaladtak az emberek menteni, ami még menthető volt. Azonban rövid időn belül a falu üszkös romokban hevert... A kisebb-nagyobb házak, a magas templom teteje, a torony teteje – azokat is elérte a zsarátnok és pusztulás... A család ész-

revette, hogy az öreg csordás nincs velük. Kezdetben attól féltek, hogy megégett a kuttyájával együtt. Mikor ráébredtek, hogy eltűnt, keresni kezdték az erdőben. A második teberben találtak rá – keserves sírását hallva – egy öreg fa odvába bújva. Félig hóttan hozták haza, családja gondozta, s csak később mondotta el, hogy a tüzet ő okozta. Így könnyített a lelkén. Az emberek nem bántották, hiszen azzal már úgysem segíthettek semmin.

Nagyon szomorú, tragikus leltárt kellett készíteni... 120 épületből egy maradt meg: az öreg iskola és tanítólakás, de körülötte annak is leégett minden melléképülete. PORIG ÉGETT A FALU, CSALÁDI HÁZAK, OTTHONOK... Állataik – amik el tudnak menekülni – a mezőben kóboroltak. Talán az emberek lelke is kiégett?A kétségbeesés, jajongás az égig hatott... Réthy József segédlelkész és Diószegi Sámuel tanító a falusi bíró mellett igyekeztek segíteni. Ilyenkor kell az emberekbe lelket önteni, és biztatásuk mellett hittel tervezni, hogy a jövő keserveit is át tudják élni.

1858 augusztusára a Református Egyházmegye kijelölt egyházmegyei gyűlést tervezett Aggteleken. A tűzvész okozta rombolás miatt a gyűlést nem tudták megtartani, így a helyszín megismerésére és az ezzel kapcsolatos tudósítások írására egy kinevezett vizsgáló bizottságot küldtek a faluba.

A bizottság által készített jegyzőkönyv így írja le a látottakat:

„Aggtelek porrá égvén 1858. április 20-án.
Az ide kijelölt egyházmegyei gyűlést el nem fogadhatta.
120 lakóépületből 1 épület maradt meg.”

A bizottság tudósítása pontos képet fest az akkori állapotokról. Leégett a református harangtorony fazsindelyes teteje. A templom, a paplak, még a cserépszindelyes kőkamra is leégett. Elégtek az úrasztali szent edények, készletek. Évkönyvek, anyakönyvek, az egyházközségről írt események is a tűz martalékává váltak. Török Károly „rosszlelkű” pap nem tartózkodott otthon, így nem volt, aki mentse az egyház értékeit, melyek legalább a szolgálatra kellettek.

Török Károly lelkészi hivatalának gyakorlata alól „felfüggesztést kapott az egyházmegyétől”, - így 1858 őszén Réthy József lett a falu megbízott lelkésze. 1863-ban hagyta el Aggteleket. Így az 1864. év május hó 10. napjától először csak ideiglenesen, majd szeptember hónapjától véglegesítve az egyházközség papjává, „közös akarattal” Baksay Dániel nevezte ki az egyházmegye, aki 53 éven keresztül áldott hűséggel szolgált Aggtelek egyházközség gyülekezetét...

Már az 1864. évben elkészült a templom mennyezete. Az egyházi épületek tető alá kerülve folyamatosan haladtak az újjáépülések.

Ahogy elkezdődött a templom, a paplak rendbetétele és egyéb építő rendezések, az emberek, családok is felismerték, hogy hozzá kell fogni építeni. Mindezt látta a község bírója, akit segített Réthy József lelkész, Diószegi Sámuel tanító is. Összehívták a férfiakat, asszonyokat, és kérték, legyenek egymás segítségére. Vegyék számba, kiknek mennyi veremben tárolt – és így a tűzvésztől megmenekült – vetőmagja maradt. Fontos, életfontosságú feladat volt a krumpli elültetése is. Nemcsak a vermekben megmaradt gabonára építhetett a falu. Vetőmagot ajándékozott báró Ragályi Gyula földbirtokos, de más falvakból – Imola, Kelemér, Kánó, Trizs – is adtak vetőmagot. A falu kapott babot, lisztet, szalonnát, kukoricát is. Mindezek megfelelően beosztva sokat jelentettek a túlélés, Aggtelek megmaradása szempontjából. Az imolai és trizsi asszonyok kender és len magot adtak. Ezek is fontosak voltak, hiszen az alsó, felső ruházat vászonból készült.

Az emberek bizakodni kezdtek, és összeterezték a megmaradt háziállatokat. A tűzvészből megmenekült állatok: lovak, szarvasmarhák, juhok ösztönüktől hajtva hazataláltak gazdájuk üres udvarába... Takarmány bizony nem maradt még egy lepedővel sem. Így az asszonyok az erdőszélekről hozták a fűvet, illetve avart szedtek, és azt adták az állatoknak... Lassan zöldülni kezdett a kert, a rét, az állatok újra legelőhöz jutottak. Az emberek sorra vették a lehetőségeiket, tudván „a nyár után tél következik”; a családoknak, az állatoknak hajlékra van szükségük.

Közben a falu vezetői már keresték az Aggtelek újjáépítéséhez vezető utat. Báró Ragályi Gyula földbirtokos engedélyezte, hogy a falu körül lévő erdejéből fát vághassanak ki. Építésre alkalmas kő volt a Tóhegyen, meszet tudtak égetni – a mészégetés tudományát a mai napig is ismeri egy-két aggteleki család. Az építkezéshez szükséges válykot (vályogot) a falu végén lévő agyagos területen tudtak hányni. A területet jól ismerték az itt lakók, a Baradla barlang felé vivő út mellett helyezkedett el jobb kéz felől, a falu tulajdonát képezte. A Képnek nevezett területet már régebben is így hasznosították. A válykot, más néven vályogot mindenki el tudta készíteni, szalmatörökkel megtaposva és modlába rakva olyan lett, mint a téglá. Tető gyanánt zsúpot használtak, aratáskor tudatosan úgy csépelelték ki a gabonát, búzát, hogy a szalmája, a zsúp alkalmas legyen a ház befedésére.

Hangyamódra dolgoztak a családok, egymás segítségével haladtak. A kis házacskák sorra készen lettek, hajlékot adtak a családoknak. Csináltak rovasostapasztott falakat, de paticsfonású falakat is két oldalról tapasztva. Nem hagyta magára az embereket a református egyház sem...1864. májustól már Baksay Dániel volt az egyházközség papja. Erős kézzel, isten segítségével bízva, az új-

jáépítés során az emberek segítségével is elől járt. Lassan, de folyamatosan növekedett az újjáépített házacskák sora.

A gyűjtés folyamatos volt. A Pesten élő, rozsnyói születésű Pákh Albert újságíró, Petőfi egykori barátja, a Vasárnapi Újság szerkesztője sorozatosan írja segítségre buzdító cikkeit. Az aggteleki református egyház adattárában az adományozók névsora fel van jegyezve – sajnos nem mindenki. Érkeznek a pénzbeli adományok, ebből kettő ismeretes, feljegyezve.

Az ÓBUDAI HAJÓGYÁR MAGYAR IPAROSOK dalárdája 17 forinttal járult segíteni.

A PELSŐCI MŰKEDVELŐK az akkori színi előadás jövedelmét 46 forint 18 krajcárt adományoztak.

A pénzbeli adományokon felül a következő – a mai napig a templomban található – tárgyi adományok vannak bejegyezve:

EGRESI GÁBOR A NEMZETI SZÍNHÁZ TAGJA:

Egy úrasztali ezüst kehely, aranyozott belsővel. Szép ajándékozású levél kíséretében. Felirata két félkörben elhelyezett búzakalász között:

„Az aggteleki ref. Egyház úrasztalára. E. G. 1858”

AZ ALSÓSZUHAI REFORMÁTUS GYÜLEKEZET:

Keresztelési edény cink, réz és nikkelt vegyületből.
Cink boroskancsó bodnärmester véséssel. 1650.

FELSŐSZUHAI REFORMÁTUS GYÜLEKEZET:

Egy darab cink boroskancsó árvácska virágvéséssel. 1758 (?)

VÁRNAY LÁSZLÓ PRESBITER (Ablonczy Lídiával)

Egy darab ÚRASZTALI KEHELY EZÜSTBŐL felirat nélkül.

Az Úrasztalát és úrasztali bordó takarót (mezőkövesdi munka) arany rojttal P. SZEGŐ LÁSZLÓ presbiter és családja ajándékozta isten dicsőségére.

Az ajándékozás biztosította az úrasztali edényeket. Még ma is köszönet értük. /Anno 2006. év júniusában/.

A berendezés még hiányzott. Az Aggteleki Cseppkőbarlangba látogató, kiránduló magyar orvosok és természetvizsgálók csoportja 200 forintot adományozott a Református Egyháznak 1867-ben emlékezésül. Ebből a támogatásból elkészültek a padok és a karzat... Kilenc évig nagy kövekre rakott deszkákon, szinte a porban ültek a hívek...

A magyar írók és művészek 1881-ben látogattak el az Aggteleki Cseppkőbarlangba. Látván a gondokat, 200 forintot adományoztak a Református Egyháznak. Szép emléket hagytak maguk után... A torony új fedél alá vétetett az 1883. évben.

Forrásként szolgáltak:

Az adatok egy részét az Aggteleki református Egyház adattára biztosította. Emellett a tűzvészre vonatkozó, szájhagyomány útján fennmaradt emlékeket gyűjtöttem fel a községben lakó idős emberek, atyámfiai elbeszéléséből. Vass Dániel (1859-1945) nagyanyám unokatestvére volt. Családunkban élte utolsó tíz évét teljes szellemi egészséggel. Ők még nem felejtették el a falu történetét. Egymás közötti beszélgetéseikben nyilvánultak meg a régi, lassan feledésbe merült történetek. Apai nagyanyám özv. Janka Lajosné sz. Bartók Julcsa (1868-1940) a leírt események részese volt. Aggteleki lakosként, gyermekkorától kezdve itt élte le az életét a faluban. Fonás közben gyakran emlegették: „emlékszel-e, mi történt ekkor-akkor?”

Szinte hihetetlen pontossággal idézte vissza Özv. Várnay Jánosné sz. Bódis Terézia (1892- 1982) ezeket az eseményeket, amelyek még születése előtt történtek, s csak szüleitől, nagyszüleitől hallott róluk.

Aggtelek, 2003-2006.

Irma Néni írásának közlése szándékaink szerint egymás jobb megismerését, megbecsülését, és a vélt ellentétek fokozatos megszűnését szolgálhatja! (Szerk.)

Az első adatok a 20. században Amerikába érkező Jósvafőiekről

Az amerikai (USA) **Ellis Island internetes adatbázisából** a rudabányai múzeum munkatársai segítségével kigyűjtöttük a 20. század elején kivándorolt jósvafőiek adatait. A kutatást szeretnénk folytatni, hogy egy teljes jegyzék rendelkezésünkre álljon. Íme, az első adatok:

Sorszám	Név	Érkezés éve	Életkora
5.	Tarjányi Bertalan	1909	30
6.	Tarjányi Gábor	1903	50
8.	Garan Béla	1921	8
10.	Garan Benjamin	1914	15
12.	Garan Dániel	1914	25
12. (?)	Deli Antal	1908	28
15.	Garan Erzsébet	1914	17
42.	Garan Lídia	1921	27
42 (?)	Deli Ferencz	1906	25
63.	Deli György	1906	25
64.	Deli György	1903	28
72.	Deli János	1900	19
82.	Garan Zsigmond	1912	32
90.	Bak Margitta (Szin)	1900	21
106.	Deli Károly	1903	26
116.	Deli Lajos	1911	34
117.	Deli Lajos	1898	29
120.	Deli László (Aggtelek)	1909	24
152.	Deli Rafael	1905	26
153.	Deli Rafael	1898	26
155.	Deli Rafael	1898	26
224.	Bak Dániel	1898	35
225.	Bak Dániel	1898	36 (?)
247.	Bak Erzsi	1904	27
275.	Bak Ferencz (Szin)	1900	33
514.	Bak János	1905	42
526.	Bak János	1909	31
528.	Bak Jánosné	1904	20
730.	Bak Lajos	1910	33
731.	Bak Lajos	1905	27
732.	Bak Lajos	1907	29
737.	Bak Lajos	1914	37
837.	Bak Marya	1902	28

Folytatjuk a kutatást!

Szóke Béla eddig ismeretlen arcai

Szóke (Schwarc) Béláról – a falu híres szülöttéről – emlékoszlopa állítása kapcsán megemlékeztünk már. Nem szóltunk akkor jelentős szellemi alkotásáról, az általa és húga által kidolgozott öröknaptárról.

Öröknaptár: eszköz, vagy táblázat, amelyből megtudható, hogy egy múlt vagy jövőbeli dátum a hétnek melyik napjára esik. Az öröknaptár a hét napjainak folyamatosságán és a napcikluson alapul, amely szerint 28 év után az év minden napja a hétnek ismét ugyanarra a napjára esik.

Léteznek rövid, pl. egy évszázadra, vagy hosszú időtartamra, pl. több mint egy évezredre érvényes öröknaptárok. Ez utóbbiak érvényességének kidolgozóik által előszeretettel választott alsó időhatára gyakran 1582, a Gergely-féle naptárreform bevezetésének éve, a felső pedig 2199, ameddig a Gauss-féle húsvét-dátum számítási szabály érvényes. A legrégebbi nyomtatott naptárak (Friedrich Peypus 1513: Nürnbergben kiadott egy évre szóló naptárát megelőzően) mind öröknaptárok voltak. Az első nyomtatott magyar nyelvű öröknaptárt 1545-50 körül Székely István adta ki Krakkóban. A modern magyar öröknaptárok szerkesztői közül kiemelkednek: →*Gárdonyi Géza* író, *König Dénes* (1884-1944) matematikus, *Móra Károly* (1899-1938) csillagász és **Szóke Béla** (1894-1980) gépészmérnök.

A **Szóke Béla** és húga, Anna által közösen kidolgozott, 1582-3200: érvényes ~t a MTA Társadalmi és Történettudományi Osztálya 1959: jutalomban részesítette. Grafikus öröknaptárukat később továbbfejlesztették, egyszerűsítették és érvényességét 4900-ig terjesztették ki. - A nemzetközileg legismertebb ~ az *Elizabeth Achelis* (1880-1973) által kidolgozott *világnaptár*, melyben az év bármely napja minden esztendőben a hétnek ugyanarra a napjára esik. Naptárának azt a hátrányát, hogy az év végére beiktatott héten kívüli nap (ún. 'World-day') megszakítaná a hetek folyamatosságát, a *Juhász Bálint* és *Dr. Juhász Bálint* által kidolgozott és 1981-ben publikált, szökőheteket alkalmazó - a világnaptárral egyenértékű - öröknaptár küszöbölte ki. Léteznek tematikus öröknaptárok, pl.: bibliaolvasó, liturgikus, zsinagógai stb.

A kora újkori nagy látványórákon (pl. a strassburgi Münsterén) alkalmaztak először öröknaptár funkciót teljesítő mechanizmust, ill. kijelzéseket. Az első öröknaptáros karórát 1925: a *Patek Philippe* svájci óragyár készítette. T. J. P.

(Forrás: Természet Világa 1981. IX.)

Szőke Béla helytörténeti kutatásokat is végzett budapesti lakóhelyén, a XVIII. Kerületben, ennek emléke az Eötvös Lóránd park és a híres fizikus szobra.

Eötvös Loránd park. Egyedül ez őrzi a legnagyobb magyar fizikus nevét Budapest térképén, Pestlőrincen. Ez is csak a köznyelvben él, ugyanis a házakat a környező utcákról nevezték el. *Eötvös Loránd* mészkőszobra a bokrokkal körülültetett füves tér végében, a Hársfa és a Vadkert utcák találkozásánál van. Szőke Béla több éves kutatómunkával nyomozta ki, hogy ezen a helyen volt *Eötvös* telke, háza, annak lejtős udvarán végezte az első szabadtéri méréseket a torziós ingával. A ház maga a hatalmas telken a jelenlegi Gyöngyvirág u. 28. szám alatti gyermekintézmény szomszédságában állt. Borics Pál szobrát 1970. július 27-én avatták (FSz 1971. 63. o.)

A posztamens előlapján:

EÖTVÖS LORÁND 1848-1919.

A hátlapon:

A MŰSZAKI ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYI EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGE TÁMOGATÁSÁVAL EMELTE A XVIII. KER. TANÁCSA ÉS HAZAFIAS NÉPFront BIZOTTSÁGA.

A jósvafői izraelita temető bejárata

Jósvafő hajdani turbinája

Ezt a fotót **Gádoros Miklós** – Jósvafő lelkes híve, a JHF rendszeres támogatója bocsájtotta rendelkezésünkre. A turbina sajnos mára nyomtalanul eltűnt, pedig milyen különleges látványossága lehetett volna a közelében létesülő rekonstruált hámornak vagy a Kessler Hubert emlékére épülő ház kertjének.

Lapzárta után érkezett a hír, hogy **Gádoros Miklós** 72 éves korában elhunyt. Miklós 1936-ban született. Elektromérnöki diplomájának megszerzése után a VITUKI Karsztvízkutató Osztályán és az ÉKME Jósvafői Kutatóállomásán dolgozott. A Papp Ferenc (korábban ÉKME) csoport tagjaként 1957-óta részt vett a Vass Imre-barlang feltáró- és tudományos kutatásában. A barlangi távmérőhálózatok kifejlesztésében iskolateremtő szerepe volt hazánkban. Több mint hatvan publikációja jelent meg a csepegés-, mikroklíma- és hidrogeológiai vizsgálatokról. A hazai társulati- és csoporttáborok, tanfolyamok rendszeres látogatója és előadója volt. A Barlangkutató Társulatnak alapító tagja, 1986-91 között főtitkára, elnökségi tagja (1982-86) és társelnöke (1995-2004) volt. Jósvafőn szinte mindenki ismerte és szerette. Emlékét megőrizzük!

Visszhang I.

Egy ilyen kis helytörténeti kiadványra ritkán érkezik reakció, „olvasói levél”. Ezért esik jól a hajdan Jósvafő térségében is kutató, ma a hazai földvár-kutatás doenjének – Nováki Gyulának – levele 27. füzetünkre reagálva. Íme:

Szablyár Péter úrnak

Kedves Uram!

Ezúton köszönöm meg a Jósvafői Helytörténeti Füzetek 27. számát. Nagy örömmel olvastam végig. Sólyom László sokat tesz a természetvédelem érdekében, nagyon jól eshetett a jósvafőieknek a látogatása. Dénes György régi kutatója a környéknek, sok korábbi tanulmányát követően a mostani írása igen jó összefoglalása Jósvafő korai, középkori történetének. Amit Pesty Frigyessel kapcsolatban írt, köztudott, hogy az egyes helységek jegyzője, bírója, plébánosa írását jelenti a gyűjtemény, de Sárközy az általános szokást követve, csak Pestyt említi. Szelcepuszta és Jósvafő kapcsolatára egy valamikori régészeti ásatástól várhatunk feleletet. A jósvafői templom falainak kormeghatározásában nehéz a régészeti eredményekkel vitába szállni. Ezek sajnos csak a külső részekre korlátozódhattak. Egy későbbi, a templom belsejében történő feltárás még napvilágra hozhatja a korábbi templom alapfalait, de az mindenképpen kisebb lehetett, a ma álló falak 18. századi eredetére mutat rá a falkutatások. A körítő fal eredete továbbra is vitatható, a kapu két, használhatatlan lőrése valóban inkább csak díszítést szolgálhat.

Székfi Gyula kitűnő történész jósvafői tartózkodása érdekes mozzanat. Az 1849. február 11-12-i esemény nekem újdonságnak számít, szép gondolat egy emlékmű tervezése. Gereguly Piroska ismét olyan emlékeket őriz meg írásaival, amelyeket a mai generáció alig ismer. Jó összefoglalás olvasható a mecenzéfi hámorokról is, amely a jósvafői egykori hámorok eredetére is rávilágít.

Októberben jelent meg Sárközy Sebestyénnel és Feld Istvánnal hármasban írt könyvünk: Borsod-Abaúj-Zemplén megye várai az őskortól a kuruc korig. Nagyjából a sok helyen megjelent cikk és könyv összegzését jelenti, de vannak benne újabb eredmények is. Csak a nyomdaköltségre sikerült nagy nehezen összeszedni a pénzt, nekem is csak egy példány jutott, így sajnos ebből nem tudok küldeni. Nyomdai kivitele igen gyenge, de végül is használható.

Őszintén gratulálok a Füzetek legújabb számához, összeállítása ismét az Ön önzetlen ügyszeretetét tükrözi. Köszönöm, hogy ismét gondolt rám, boldog karácsonyi ünnepeket és boldog újévet kívánva, tisztelettel üdvözlö

Nováki Gyula

Visszhang II.

Levél Zámolyból

Tisztelt Szablyár Péter Úr!

A múlt nyáron rokonaimmal Jósvafőn jártunk és többek között meglátogattuk a tájházat is. Itt készítettem egy fotót, melyen a falu második világháborús hősi halottainak neve olvasható. A www.hadifogoly.hu címen utánanéztam a neveknek és a következőket találtam:

- **Dely Kálmán** 1919-ben született Jósvafőn, örvezetőként szolgált az 54/II. zászlóaljnál, anyja leánykori neve: Garam (talán Garan) Mária, 1943-ban a debreceni hadikórházba került, majd 1944. 12. 11-én szovjet hadifogságba esett, 1946. 05. 23-án hunyt el.
- **Jóna László** 1917. 04. 07-én született Jósvafőn, honvédként szolgált az 54/III. zászlóaljnál, anyja leánykori neve: Bak Eszter, 1942. 08. 17-én hunyt el Scsuje településen szívlövés következtében, Novij Gran Hresztiki-ben temették el, sírjel-száma: 4451.
- **Szakáll Zsigmond** 1899. 08. 24-én született Jósvafőn, honvédként szolgált egy meg nem nevezett zászlóaljnál, anyja leánykori neve: Garam (talán Garan) Zsófia, 1845. 08. 23-án hunyt el Szegeden, mint hadifogoly, szívgyengességben, Szegeden a belvárosi temetőben temették el.

Mivel szűkebb hazámban, Zámolyon hadszíntér- kutatási és helytörténet-kutatási munkákban segédkezem és Jósvafő a szívemhez nőtt, úgy gondoltam, megosztom Önnel ezeket az információkat. Örömmel lapozgatom itthon a Jósvafői Helytörténeti Füzetek 24. és 25. számát. Remélem, hozzájárulhatok a falu helytörténetének kutatásához ezzel a néhány sorral is.

Tisztelettel: Váczi Márk

Ui: További sok sikert és jó egészséget kívánok a tájház üzemeltetéséhez és a helytörténeti füzetek szerkesztéséhez, kiadásához.

Kelt: Zámoly, 2008. 05. 04.

Ezt követően még egy kiegészítés érkezett Váczi Márktól:

- **Obbágy János** Jósvafőn született 1904-ben, anyja leánykori neve: Gönczi Mária, a 16/I. táborig zászlóaljnál szolgált honvédként. 1945. 01. 13-án hunyt el Hárskút déli részén sebesülés következtében.

Requiem egy égerfáért

Jósvafő megint szegényebb lett valamivel.....Egy öreg égerfával, amely szinte a patak medréből nőtt, szívósan kapaszkodott gyökereivel a sziklás talajba.... Stihl fűrészek végeztek a Dózsa György utca néhai Gergő kocsmá telkét szegélyező nyárfa sorával, a kósza hírek szerint életveszélyessé váltak... A „gondos” emberi tevékenység hatására pusztasággá vált a Petőfi és Dózsa György utca közötti terület... De, hogy ez az öreg égerfa mit vétett, miért kellett nagyra nőtt társai sorsát követnie... Ezt nem tudom. Emlékét mára már csak bennhagyott tuskója, néhány korábbi fotó és Zsuzsi lányom évtizeddel ezelőtti festménye őrzi! Nagy kár érte... szegényebbek lettünk nélküle...

Igaz, a képen még a nagy rakodó is látható, azóta már az is eltűnt...

77 éve íródott...

GÖMÖR-TORNAI REF. EGYHÁZMEGYE ESPERESI HIVATALA, PUTNOK

3 k bir. 4/1931 szám

Putnok (Gömör megye), 1931. július hó 30. napján

Mélyen tisztelt Uram!

Úgy a folyó évi január 12-én, mint július 12-én kelt egybehangzó leveleire a helybeli Nagytiszteletű Úr folyó hó 27-én kelt levele alapján van szerencsém a következőket válaszolnom.

A presbyteriumuk a székügyre vonatkozó bírósági ítéletet letárgyalta s úgy határozott, hogy miután 3 Dely van a presbyteriumban, ők maguk hozzák családtagjaik tudomására, hogy a Delyeknek csak a két első szék hagyatott meg a bíróság által, tehát azt szabadon használhatják. Hogy a családtagok ma is odajárnak, hová apáik jártak, az a presbyteriumra nem tartozik.

Folyó hó 26-án szintén összehívta a presbyteriumot, azonban csak egy tag jelent meg s így nem tárgyalhatták meg az ügyet, de a gondnok úr is, meg az az egy tag is nagyon szeretnék tudni, hogy név szerint kik azok a „régebbi jogbitorlók”, akik Uraságod szerint ez idő szerint is zavartalanul bitorolják” a székjogot, mert a nemesi székjog – amint a nagytiszteletű Úr írja – egyidejű az úrbéri székjoggal.

Szíveskedjék tehát még egy levélben megírni, feltárva azok neveit, akik Uraságod szerint ez idő szerint is jogtalanul birtokolják a szóban forgó templomi családi székeket.

Nagybecsű válaszát várva maradok mély tisztelettel s atyafiúi szeretettel:

Juhász László
esperes

A közelmúlt emlékei

„MAGYAR VÖRÖSKERESZT

Központi Tudósító- és
Hadifogolygyámolító Iroda

20/1942.szám.

Budapest VIII. Baross utca 15.

Tekintetes özv. Jóna Istvánné úrnőnek,

Jósvafő.

Mélységes fájdalommal értesítem, hogy fia: **Jóna László honvéd**, aki az 1917. évben született, anyja Bakk Eszter, a szovjet ellen vívott kereszties hadjárat alkalmával a Hazája védelmezésében, 1942. évi augusztus hó 17-én Scsuscjenél szívlövés következtében hősi halált halt és Nov. Gran. Chrestikinél bajtársi kegyelettel helyezték örök nyugalomra.

A súlyos veszteség feletti fájdalmukban, hazafias szívünk egész melegével osztunk és amidőn a gyászba borult Családnak őszintén átérzett részvétünket nyilvánítjuk, kérjük a Magyarok Istenét, adjon Önöknek erőt és megnyugvást, mert Hősi Halottunk a legszentebbert: Hazánkért adta drága életét.

Legyen áldott hősi emléke.

Budapest, 1942. évi november hó 6-án.

Hazafias tisztelettel:

Divényi sk.
közp. Igazgató
Tudósító Iroda vezetője”

A közelmúlt történelme

„A miskolci megyei bíróságtól.
Pf. III.872/1953-10 szám.

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN:

A miskolci megyei bíróság, mint büntető fellebbviteli bíróság az előzetes letartóztatásban lévő közellátás érdekét veszélyeztető büntettel vádolt Deli Ferenc bűnvádi perében, melyben az edelényi járásbíróság 1953 évi január hó 28 napján 1952 8.21.937/2 szám alatt ítéletet hozott, Miskolcon 1953 évi május hó 27 napján megtartott nyilvános fellebbviteli tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t:

A megyei bíróság a járásbíróság ítéletének a vádlott mellékbüntetésének kiszabásáról rendelkező részét annyiban változtatja meg, hogy a vagyonek kobzás mértékét 1500 (egyezeröttszáz) forintra szállítja le.

Az 1953. április 10 napjától előzetes letartóztatásban eltöltött időt a vádlott szabadságvesztés büntetésébe teljes egészében beszámítja.

I n d o k l á s:

A járásbíróság ítélete ellen vádlott és védője jelentettek be fellebbezést a büntetés enyhítése végett.

A megyei bíróság a járásbíróság által megállapított tényállást a fellebbviteli tárgyaláson felmutatott és ismertetett beadási-könyv és vételi-jegy alapján azzal egészíti ki, hogy vádlott a bűnvádi eljárás alatt 1 db 77 kg. Súlyú sertést beadott.

Az így kiegészített tényállás alapján bírálva felül a járásbíróság ítéletét, a megyei bíróság a vádlott bűnösségének a megállapítása és a vádlott cselekményének jogi minősítése tekintetében hivatalból figyelembe jövő hiányosságot nem észlelt.

Tény az, hogy a vádlott aki 1952 július 1. és 1952 december 31 napja között, 330 kg. Súlyú sertést volt köteles beszoigáltatni, a büntető eljárás megindításáig 117 kg. A fellebbezési eljárás során pedig további 77 kg. Súlyú sertéseket szoligáltatott be. 136 kg. Súlyú sertéssel jelenleg is hátralékban van.

A büntetés kiszabásánál a járásbíróság helyesen mutatott rá azokra a körülményekre, amelyek a vádlott javára és terhére figyelembe jöhetnek a vádlott börtönbüntetését a cselekményének és személyének veszélyességi fokával arányban, megfelelő mértékben szabta ki.

Ugyancsak helyesen a cselekmény súlyával és a vádlott vagyoni és jövedelmi viszonyaival arányban állóan határozta meg a pénzmellékbüntetés összegét is.

Ez okból a vádlott javára bejelentett perorvoslatokat e vonatkozásokban mint alaptalant a ...207.§ alapján el kell utasítani.

Egyedül a járásbíróság által megállapított vagyonekobbzás mértékét illetően találta a megyei bíróság alaposnak a vádlottnak és védőjének fellebezését.

Tekintettel arra, hogy a vádlott művelése alatt álló ingatlan terület kataszteri tiszta jövedelme mindössze 112.aK. megállapítható az, hogy a vádlott gyengébb terméshozamú földekkel is így viszonylag alacsonyabb teherbíró képességgel is rendelkezik. Azért a járásbíróság által megállapított vagyonekobbzási értékhatár túlzottnak mutatkozik. Azért is ezt a megyei bíróság a vádlott teherbíró képességét figyelembe vevő mértékre szállította le.

Miskolc. 1953 évi május hó 27 napján.

Dr. Erdős Imre sk. mb. t. vezető, a t. elnöke. Dr. Szenttornyai János sk. mb. t. vezető, Dr. Dless Egon sk. mb. t. vezető, előadó. Az aláírásban akadályozott Weisz Imréné és Tóth Endre ülnökök helyett Dr. Erdős Imre sk. mb. t. vezető.

A kiadmány hitelül.

mb. skh. vezető

VÉGZÉS:

Ez az ítélet jogerős és végrehajtható.
Edelény 1953.VI.16.

Dr. Kiss László járásbíró

Járásbíróság Edelény”

Kézbesítve 1952. év XI. hó 19. napján.

Ifj. Farkas Sándor kézbesítő

Figyelmeztetés.

Amennyiben a hátralékos tartozását az árverési hirdetmény kézbesítését követő 3 napon belül ki nem fizeti, a lefoglalt zálogtárgyak hatósági őrizetbevétele céljából elszállíttatnak.

Egy különös síremlék

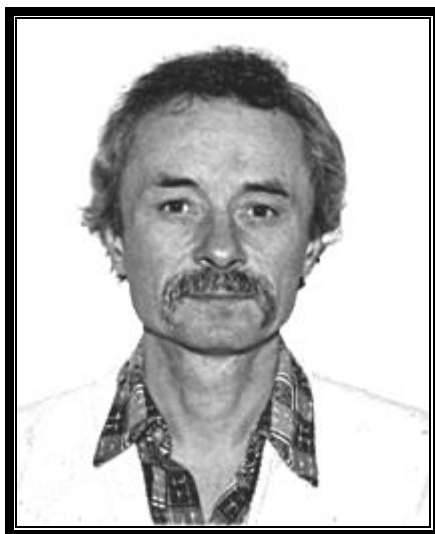
A jósvafői temető felső harmadában található egy elhagyott gyermek síremlék. Halotti anyakönyvi kivonatából (Szajkó Zsuzsi segítségével) az alábbi adatokat tudhatjuk róla:

1. Anyakönyvi folyószám: 27.
2. A bejegyzés ideje: 1908. szeptember 5.
3. Az elhalálozás ideje: 1908. szeptember 5. reggeli 6 óra
4. Családi és utóneve: Kozma János
5. Lakhelye: Jósvafő
6. Vallása: -
7. Életkora: 16 éves
8. Szüleinek családi és utóneve: Kozma Antal Szekeres Ágnes
9. Az elhalálozás helye, ha ez nem a lakásán történt: -
10. A halál oka: hasi hagymáz

Ha bárki tud valamit róla, vagy családjáról, kérem értesítsen!

Búcsú Barcsák Jánostól

A jósvafői tájház szakleltárának elkészítésében – melyet *Papp Andrea*, a rudabányai Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bányászattörténeti múzeum történész-múzeológusa irányításával készítettünk 2006-ban - jelentős segítségünkre volt Barcsák János, a múzeum dolgozója. Szívesen jött Jósvafőre, hiszen szülei révén családi szálak fűzték ide. Tragikus hirtelenséggel bekövetkezett haláláról szomorúan értesültünk múlt év novemberében. Álljon itt most Hadobás Sándor múzeumigazgató nekrológjának egy részlete:

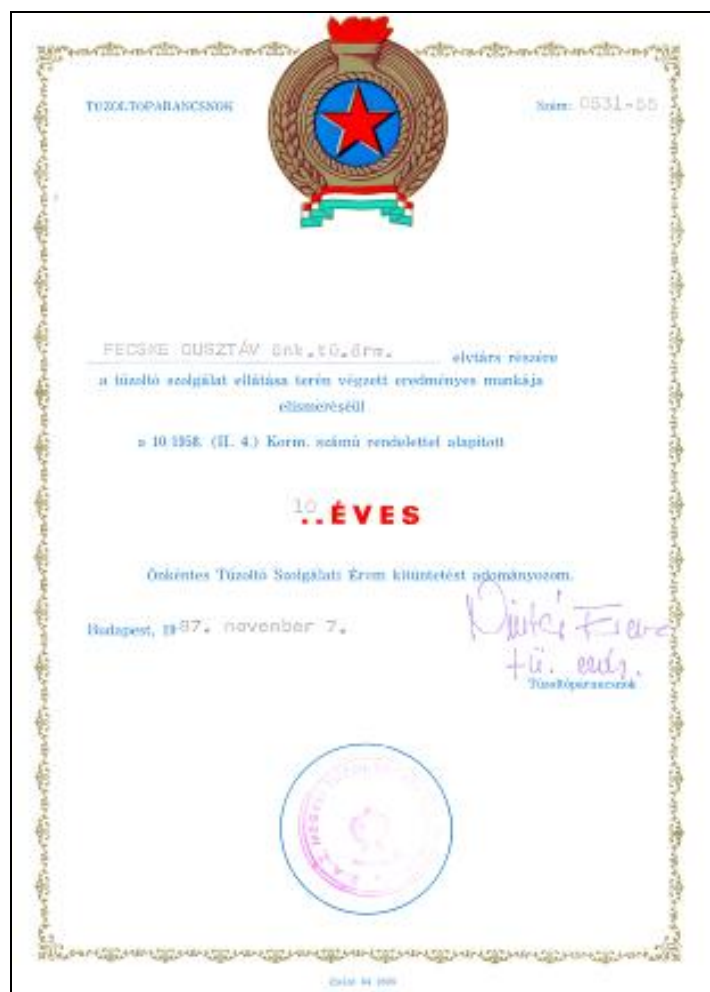
„2007. november 6-án tragikus körülmények között elhunyt *Barcsák János*, a rudabányai *Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bányászattörténeti Múzeum* (2006-ig *Érc- és Ásványbányászati Múzeum*) munkatársa.

Nagymultú, tekintélyes értelmiségi családból származott, melynek fiúi ágon ő volt az utolsó sarja. 1954. augusztus 6-án született a *Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Szendrőn*. Szülei pedagógusok voltak; az egész *Bódva-völgyben* nagy tiszteletnek örvendtek, s pályafutásuk befejezése után sok évtizeddel is tisztelettel emlékeznek rájuk. Édesapja *Amerikában* született, de *Disznóshorváton* (a mai *Izsófalván*) nőtt fel, ahol a család a 19. század közepén atyafiságba került a község neves fiával, *Izsó Miklós* szobrászművésszel is. De a távolabbi rokonságba tartozik például *Igó Aladár*, a szlovákiai *Hanván* élő híres fafaragóművész is. Édesanyja, *Lovász Erzsébet Égerszögön* született egy néptanító leányként.

Általános iskolai tanulmányait *Szendrőn* végezte, majd *Sárospatakon* érettségizett 1972-ben. Életútja ezután nem úgy alakult, ahogy szeretne volna. Ennek ellenére nem volt megkeseredett ember, derűs beletörődéssel tette túl magát a legnehezebb élethelyzeteken is. Őszinteségével, egyenes jellemével, nemes emberségével, segítőkészségével, humorával és sok más pozitív jellemvonásával kivívta környezetete, munkatársai megbecsülését és szeretetét, kivétel nélkül mindenütt, ahol csak tevékenykedett.”

Tűzoltó relikviák a múlt század végéről

Fecske Gusztáv 10 éves Önkéntes Tűzoltó Szolgálati Éreme:

2008 júliusában

FELHÍVÁS

a Jósvafő határában létesítendő 1849-es emlékmű állításának támogatására

Amint a Helytörténeti Füzetek 27. számában már jeleztük, a Jósvafőről Aggtelekre vezető műút Jósvafő határában lévő hajtűkanyarjában egy szerény, de kifejező emlékművet szeretnénk állítani a két falu – Jósvafő és Aggtelek – lakossága által végrehajtott hőstett, a Slick osztrák tábornok vezette osztrák seregek 1849. évi februári visszavonulását késleltető útakadály állításának.

Az emlékmű tervei elkészültek, felállításának költségei – jelentős saját közreműködés és reményeink szerinti támogatások figyelembevételével kb. 1 MFt. Kérjük, hogy szíves adományait az emlékműállítást szervező

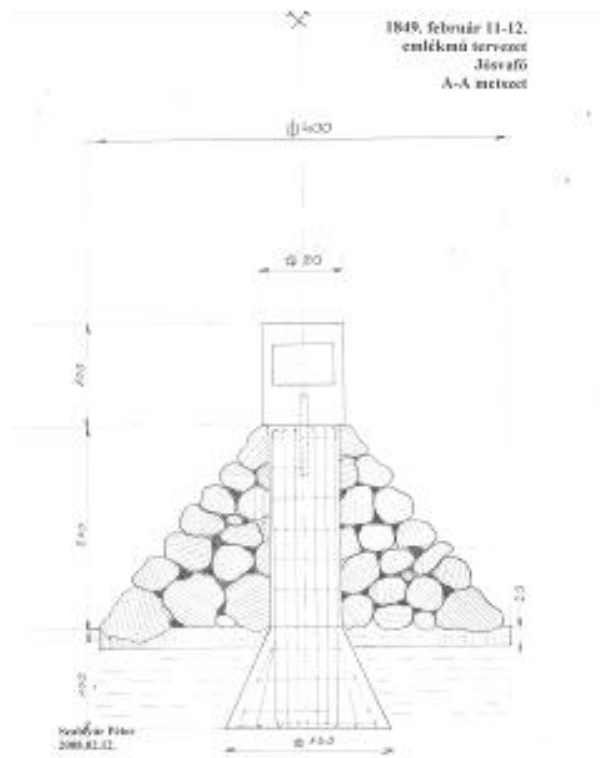
GÖMÖR – TORNAI ALAPÍTVÁNY

10402764 – 27618844 - 00000000

számú bankszámlaszámra átutalni szíveskedjenek.

Jelenleg a szükséges engedélyek beszerzése folyik, amely a lendületes téli ügyműködés megkezdése ellenére meglehetősen lassan halad előre. Ha álmainkat sikerül megvalósítani, találkozunk 2009. február 14-én (az esemény 160. évfordulóján) az emlékmű ünnepélyes felavatásán.

Támogatásukat előre is köszönjük!

Az emlékmű vázlatterve

A tájház vendégeknyvéből

A falu és a tájház belső nyugalmat áraszt. Kellemes kirándulás volt.

2008. IV. 5. Tisztelettel: Leányfalu kis közössége

Nagyon érdekes volt a tájház, szép látni, hogy megőrizték a régi idők emlékeit!
A táj csodálatos, méltán a Világörökség része. Üdvözlettel a Soproni Meteorológiai Állomás észlelői.
2008. 04. 09.

Örömmel tapasztaltuk, hogy az ünnepek alatt gazdag programot kínáltak és a tájház is látogatható volt. 2008. 05. 02. Dabasról Kabai Zsuzsa és Kis Árpád

A kiállítás dédnagymamámat idézte. 50 év múlva visszajövünk ide a párommal, hogy újabb bejegyzést tegyünk. Eszter és Béla 2008. május 3-án

Örülünk, hogy nem lesz minden az enyészeté, hogy megmutathatjuk a múltat a gyermekeinknek. 2008. 05. 12. Balogh Ágnes

Köszönjük az alapítóknak, hogy bárki részesülhet a „közel-múlt” lakóház és porta kincseiben. Budapestről, 2008. május 13. Csengeri Mária

Köszönjük, hogy bepillantást nyerhetünk ebbe a szép faluba és a falu tájházába, és megismerkedhetünk a falu múltjával. A barlangok is nagyon szépek. Ez a kirándulás életre szóló élmény volt. Köszönjük. A Kassai utcai Általános Iskola
2008. május 16.

Gratulálunk a tájhoz, tájházhoz és az idő gazdag kincseihez. Én Szekszárdi Andrea és párom, Szemán Szabolcs itt jártunk, élveztük a csendet, nyugalmat és a gyönyörű természetet, a gazdag látnivalókat. Siklósról jöttünk. Puszi az élményekért. Üdv: Andi és Szabi; 2008. május 17.

A kiállítás személyessége egyedülálló. A történelem közösség története. Szita Dorottya; 2008. május 18.

Nagyon hasznos kiállítás, a régi okos emberek megidézése! Gratulálunk az „Év múzeuma” címhez!

2008. május 20. Mohr Katalin, Dévai Miklós

Itt voltunk erdei iskolában. Gyönyörű 5 napot töltöttünk Jósvafőn, nagyon tett nekünk az itt élő emberek lelkesedése, hogy a falu történetéből, hagyományáiból sok minden fennmaradjon. Köszönjük.

Budapestről az ISB iskola 2. és 4. osztálya; 2008. május 19-23.

A pelsőci alapiskola tanulói és két vezetőjük köszönik a lehetőséget, hogy megtekinthették e gazdag kiállítást.

2008. május 24.

Nagyon tetszik a ház, mindenkinek látnia kellene, hogyan éltek régen. Köszönjük. Ibolya utcai Általános Iskola Debrecenből; 2008. június 3-án.

Az egész csoportnak nagyon tetszett és bármikor eljönnénk szívesen még egyszer. Szerintem ez a legjobb dolog ami történt velem, hogy eljöttünk Jósvafőre és megnéztük a tájházat.

2008. június 6. Erdélyi Kinga és Judit

2008. július 9-én délután Salamon Gábor igazgató (ANP) kíséretében felkereste a tájházat Ranjit Rae úr az Indiai Köztársaság magyarországi nagykövete és édesanyja.

T a r t a l o m

Búcsú Gereguly Feri Bácsitól

Amatőr színjátszás a két világháború között Jósvafőn

Nyomtatott színlap a jósvafői színjátszókőr 1940. március 26-i előadásáról

Néhány nevezetes vendég Jósvafőn 1953 és 1963 között

További „nyomozás” a 18. századi költőnk, a jósvafői Dely László életútja után

Tűzvész Aggteleken 1858. április 20

Az első adatok a 20. században Amerikába érkező jósvafőiekről

Szóke Béla eddig ismeretlen arcai

Jósvafő hajdani turbinája

Visszhang I.

Visszhang II.

Requiem egy égerfáért

77 éve íródott...

A közelmúlt emlékei

A közelmúlt történelme

Egy különös síremlék

Búcsú Barcsák Jánostól

Tűzoltó relikviák a múlt század végéről

FELHÍVÁS

A Jósvafő határában létesítendő 1849-es emlékmű állításának támogatására

A tájház vendégekönyvéből